

Pregled aktualnih odluka Suda Europske unije za prvu polovicu 2020.

Pripremio: AIRE Centar

Uvod

Ovaj odjeljak se načelno bavi prikazom prakse Suda Europske unije^[15] (u daljem tekstu: Sud). Međutim, 2020. godina je izlaskom Ujedinjenog Kraljevstva donijela određene novine za Sud. Sud je također krajem 2019. godine i 2020. godine reformirao pravila postupanja za stranke, koje su potom dodatno pretrpjele izmjene uslijed potrebe za neometanim radom u uvjetima COVID-19 pandemije, a koje ćemo ovdje kratko predstaviti.

Slijedom povlačenja Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske iz Europske unije, mandati britanskih članova institucije prestali su 31. siječnja 2020. u ponoć. Broj sudaca Suda i Općeg suda, koji je za Sud utvrđen na jedan po državi članici, a za Opći sud na dva po državi članici, smanjeni se stoga u samom trenutku povlačenja Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije. Nasuprot tomu, to povlačenje ne utječe na broj nezavisnih odvjetnika Suda, koji je Odlukom Vijeća od 25. lipnja 2013. godine utvrđen na 11. U skladu s tekstom Sporazuma o povlačenju, Sud Europske unije ostaje nadležan za sve postupke koje Ujedinjeno Kraljevstvo pokrene u prijelaznom razdoblju koje završava 31. prosinca 2020. godine, te ostaje nadležan i za odlučivanje o zahtjevima za prethodnu odluku sudova Ujedinjenog Kraljevstva podnesenih u tom prijelaznom razdoblju.

Sud Europske unije je donio novu verziju svojih Praktičnih uputa za stranke koje se odnose na predmete pred Sudom^[16]. Nastavno na izmjene Poslovnika Suda^[17] iz 2019. godine, tom se novom verzijom agentima i odvjetnicima želi skrenuti pozornost na određene nedavne promjene u području zaštite osobnih podataka ili postupanja po žalbama. Tako se zastupnici stranaka u pismenom postupku mole da u svojim podnescima ili očitovanjima u potpunosti poštuju zaštitu identiteta koju je proveo sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ili Suda u okviru prethodnog postupka ili koju je proveo Opći sud kad je riječ o žalbenom postupku.

Kad je riječ o žalbama protiv odluka Općeg suda, nove Praktične upute za stranke podsjećaju, s jedne strane, na posebnu prirodu žalbi – koje moraju biti ograničene na pravna pitanja i u pravilu ne smiju sadržavati tajne ili povjerljive podatke – i, s druge strane, na potrebu prilaganja žalbi zahtjeva za prethodno dopuštanje žalbe, ako se na nju primjenjuje članak 58a Protokola o Statutu Suda Europske unije. Naposljetku, naglašena je važnost poštovanja formalnih zahtjeva u vezi s postupovnim aktima, osobito onih o dužini podnesaka ili pisanih očitovanja, kao i potreba sustavnog slanja tih akata putem aplikacije e-Curia, koja pruža najbolja jamstva brzine i sigurnosti razmijenjenih podataka. Kako bi se olakšalo postupanje po podnescima ili podnesenim očitovanjima i osobito njihovo prevođenje na Sudu, stranke se ipak pozivaju da, uz slanje putem e-Curije, koje se sma-

[15] Od osnivanja 1952. zadaća Suda Europske unije je osiguravanje „poštovanja prava u tumačenju i primjeni“ Ugovorâ. U okviru te zadaće Sud Europske unije: nadzire zakonitost akata institucija Europske unije, osigurava da države članice poštuju obveze koje proizlaze iz Ugovorâ, i daje tumačenje prava Europske unije na zahtjev nacionalnih sudaca. Sud, predstavlja sudbenu vlast Europske unije i u suradnji sa sudovima država članica osigurava jedinstvenu primjenu i tumačenje prava Unije. Sud Europske unije, čije je sjedište u Luxembourg, čine dva suda: Sud i Opći (osnovan 1988.)

[16] SLEU L 42 I od 14. veljače 2020., str. 1.

[17] SLEU L 316 od 6. prosinca 2019., str. 103.

tra vjerodostojnim, verziju podnesaka ili očitovanja koja se može uređivati pošalju na predviđenu e-adresu^[18].

U pogledu usmenog dijela postupka Suda je precizirao kriterije koji se primjenjuju na organizaciju rasprave i njezin cilj. Agentima i odvjetnicima također su dane konkretne upute o tome što trebaju poduzeti prije rasprave kako bi se osiguralo njezino optimalno odvijanje, osobito u slučaju invaliditeta ili smanjene pokretljivosti stranke ili njezina zastupnika. Unesena su i dodatna pojašnjenja o jeziku izlaganja.

COVID-19 implikacije na rad Suda

U skladu s mjerama sprečavanja širenja koje su usvojila javna tijela Luksemburga i susjednih država, Sud Europske unije od 16. ožujka 2020. godine je uveo način funkcioniranja koji se temelji na radu velikog dijela osoblja na daljinu, s prioritarnim ciljem zaštite zdravlja osoba i doprinošenja borbi protiv pandemije.

Zahvaljujući prilagodbi svoje interne organizacije i tehnologijama koje omogućuju rad na daljinu, institucija je prilagodila održavanje svoje sudske aktivnosti u pogledu pismenih i usmenih postupaka. S obzirom na ograničenja kretanja primjenjiva kako u Luksemburgu tako i u većini država članica, rasprave na Sudu i Općem sudu ipak su morale biti odgođene u periodu ožujak - svibanj.

Nastavak aktivnosti popraćen je uspostavom protokola o higijeni i ograničavanju socijalnih kontakata, koji omogućavaju zaštitu zdravlja svih osoba koje sudjeluju u organizaciji i održavanju rasprava. Posebice su zastupnici stranaka u tu svrhu dobili detaljna objašnjenja od tajništava Suda i Općeg suda.

U odnosu na postupak pred Sudom prilagodbe su se odnosile kako na odvijanje pisane faze postupka – i, osobito, produljenje određenih rokova za predaju podnesaka ili očitovanja stranaka – tako i na odvijanje njegove usmene faze. Postupovni rokovi nastavili su teći unatoč zdravstvenoj krizi te su ih stranke obvezne poštovati, pri čemu se ne utječe na eventualnu primjenu članka 45 stavka 2 Protokola o Statutu Suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Statut).

Kako bi se vodilo računa o posebnim okolnostima u kontekstu pandemije i kako bi se zainteresiranim osobama iz članka 23 Statuta, s obzirom na iste okolnosti, omogućilo dovoljno vremena za podnošenje korisnih očitovanja na zahtjeve za prethodnu odluku podnesene Sudu, rok za podnošenje pisanih očitovanja na zahtjeve za prethodnu odluku koje će tajništvo otpremiti radi dostave nakon 16. studenoga 2020. produljuje se za mjesec dana. Taj dodatni mjesec, koji se ne primjenjuje na ubrzane ili hitne prethodne postupke, dodaje se na rok od dva mjeseca i deset dana koji proizlazi iz zajedničke primjene članka 23 Statuta i članka 51 Poslovnika Suda.

Sud poduzima sve mjere nužne za osiguranje najboljeg mogućeg odvijanja rasprava. Ako je neka stranka potpuno spriječena doći u Luksemburg, može joj se odobriti, pod određenim uvjetima, da na raspravi sudjeluje putem videokonferencije. Usto, ne može se – zbog poteškoća uzrokovanih COVID-om 19 – isključiti mogućnost da će se neke od rasprava morati zamijeniti pitanjima upućenima strankama radi davanja pisanih odgovora. U svrhu dobre organizacije rasprava, osobito na jezičnom planu, zastupnici stranaka su pozivani se da u što kraćem roku obavijeste tajništvo o svojoj nazočnosti na tim raspravama ili o eventualnoj spriječenosti.

[18] editable-versions@curia.europa.eu

U odnosu na postupke pred Općim sudom rokovi za pravna sredstva nastavljaju teći, a stranke su ih dužne poštovati, pri čemu se ne utječe na mogućnost pozivanja na članak 45 stavak 2 Protokola o Statutu Suda Europske unije. Kada se rokovi mogu produljiti, na strankama je da od Općeg suda pravodobno zahtijevaju njihovo produljenje, kako bi mu omogućile da o tome odluči.

Članak 106 Poslovnika predviđa da glavna stranka u zahtjevu za raspravu koji podnese „treba naznačiti razloge zbog kojih želi da je se sasluša”. U točki 142 Praktičnih pravila za provedbu Poslovnika Općeg suda precizira se obrazloženje zahtjeva za održavanje rasprave. S obzirom na to da je u okolnostima zdravstvene krize organiziranje rasprava otežano, glavne stranke koje zahtijevaju održavanje rasprave poziva se da preispitaju svrsishodnost njezina održavanja s obzirom na te okolnosti i, u slučaju podnošenja zahtjeva, paze na to da on uistinu odgovara zahtjevima predviđenima postupovnim odredbama.

Kako bi se olakšao dolazak u Luksemburg, tajništvo može zastupnicima stranaka na njihov zahtjev izdati potvrdu kojom se potvrđuje postojanje poziva na raspravu pred Općim sudom.

Ako zastupnik neke od stranaka ne može doći u Luksemburg radi sudjelovanja na raspravi pred Općim sudom zbog zdravstvene krize i mjera ograničavanja koje su zbog toga usvojila različita nacionalna tijela, on može podnijeti – kao specifičnu kriznu mjeru – obrazloženi zahtjev za sudjelovanje na raspravi putem videokonferencije. Opći sud odlučuje o korištenju videokonferencije pod uvjetom da uspješno protekne niz tehničkih testova i testova s usmenim prevođenjem kojima je zastupnik obvezan pristupiti i u granicama mogućnosti kojima raspolaže Opći sud.

IZVOD IZ SUDSKE PRAKSA SUDA EUROPSKE UNIJE

Sudska praksa Suda Europske unije (SEU) dostupna je putem zvanične stranice koja omogućava pretraživanje predmeta od 1997. godine nadalje.^[19] Sažetci novih presuda Europskog suda objavljuju se na stranici samog Suda u rubrici Priopćenja za medije^[20], dok se cjeloviti tekstovi presuda na dan objave u odjeljku sudske prakse stranice Suda, te su dostupni putem pretraživača^[21]

U nastavku slijedi pregled četiri odabrane odluke koje je Sud donio tijekom prve polovice 2020. godine od kojih se četiri odnose na prethodni postupak^[22]. Većina presuda je dostupna na hrvatskom jeziku na službenoj stranici Suda.^[23]

Sud Europske unije je donio presudu u predmetu C-24/19 A i dr./Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen 25. lipnja 2020. godine. Presudom je utvrđeno da dekret i okružnica koji propisuju opće uvjete za izdavanje građevinske dozvole u svrhu izgradnje i korištenja vjetroelektrana i sami trebaju biti predmet prethodne procjene učinaka na okoliš. Sud je, okupljen u velikom vijeću, donio odluku o tumačenju Direktive 2001/42 o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš^[24], navođenjem važnih pojašnje-

[19] Tekstovi starijih presuda dostupni su putem popisa prema broju predmeta (Numerical Access) na http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/

[20] https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7052/hr/

[21] <http://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?language=hr>

[22] Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da u okviru postupka koji se pred njima vodi upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

[23] Za ovaj pregled su korišteni službeni prijevodi i saopćenja za javnost sa službene stranice SEU-a https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7052/en/.

[24] Direktiva 2001/42/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2001. o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (SL 2001., L 197, str. 30.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 17.)

nja o mjerama koje podliježu procjeni predviđenoj tom direktivom kao i o posljedicama neprovođenja procjene.

Sud je ovaj zahtjev za tumačenje podnesen u okviru spora između stanovnika područja smještenog u blizini autoceste E40 na području općina Aalter i Nevele (Belgija), predviđenog za izgradnju vjetroelektrana, i Gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar van het departement Ruimte Vlaanderen, afdeling Oost-Vlaanderen (regionalna služba za urbanizam pri uredu za prostorno planiranje u Flandriji, odjel za Istočnu Flandriju, Belgija) povodom građevinske dozvole koju je to tijelo izdalo u svrhu izgradnje i korištenja pet vjetroelektrana (u daljnjem tekstu: sporna dozvola).

Izdavanje sporne dozvole 30. studenoga 2016. podlijegalo je, poštovanju određenih uvjeta propisanih odredbama dekreta flamanske vlade i okružnicom koji se odnose na izgradnju i korištenje vjetroelektrana. Tužitelji su se osobito pozivali na povredu Direktive 2001/42, zbog toga što dekret i okružnica na temelju kojih je izdana dozvola nisu bili predmet procjene učinaka na okoliš. Nasuprot tomu, autor sporne dozvole smatrao je da predmetni dekret i okružnica nisu trebali biti predmet takve procjene.

Sud je podsjetio na to da Direktiva 2001/42 obuhvaća planove i programe, kao i njihove izmjene, koje je izradilo ili usvojilo tijelo države članice, pod uvjetom da su „propisani zakonodavnim, regulatornim ili administrativnim odredbama”^[25]. Osim toga, ona obvezu podvrgavanja određenog plana ili programa procjeni učinaka na okoliš uvjetuje time da plan ili program na koji se odnosi ta odredba može imati značajne učinke na okoliš^[26]. Kao prvo, kad je riječ o pojmu „planovi i programi koji su propisani zakonodavnim, regulatornim ili administrativnim odredbama”, Sud je presudio da su njime obuhvaćeni dekret i okružnica koje je donijela vlada savezne jedinice države članice EU, pri čemu ta dva akta sadržavaju različite odredbe o izgradnji i korištenju vjetroelektrana. Iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se „propisanim” u smislu i u svrhu primjene te direktive treba smatrati planove i programe čije je donošenje uređeno nacionalnim zakonodavnim ili regulatornim odredbama koje određuju tijela nadležna za njihovo donošenje i njihovu izradu^[27], te se mjera treba smatrati „propisanom” ako se pravna osnova ovlasti za njezino donošenje temelji na odredbi takve prirode, iako zapravo ne postoji nikakva obveza njezina donošenja^[28].

Nakon što su ga sud koji je uputio zahtjev i vlada Ujedinjenog Kraljevstva pozvali da preispita tu sudsku praksu, Sud je najprije naglasio da bi ograničenje uvjeta iz članka 2. točke (a) druge alineje Direktive 2001/42 samo na one „planove i programe” čije je usvajanje obvezno moglo dovesti do toga da se tom pojmu dâ zanemariv doseg i ne bi omogućilo očuvanje korisnog učinka te odredbe. Iz ekstenzivnog objašnjenja Suda proizlazi da bi ciljevi Direktive 2001/52 mogli biti dovedeni u pitanje uskim tumačenjem kojim bi se državi članici dopustilo da izbjegne obvezu procjene učinaka na okoliš na način da ne propiše da je usvajanje planova ili programa obvezno, te je također naveo da je prošireno tumačenje pojma „planovi i programi” u skladu s međunarodnim obvezama Unije^[29].

Sud je zatim razmatrao ispunjavaju li predmetni dekret i okružnica uvjet iz članka 2 točke (a) druge alineje Direktive 2001/42. U tom je pogledu naveo da je dekret donijela flamanska vlada na temelju

[25] Članak 2. točka (a) Direktive 2001/42

[26] Članak 3. stavak 1. Direktive 2001/42

[27] Presude Suda od 22. ožujka 2012., Inter-Environnement Bruxelles i dr. (C-567/10, EU:C:2012:159, t. 31.); od 7. lipnja 2018., Thybaut i dr. (C-160/17, EU:C:2018:401, t. 43.) i od 12. lipnja 2019., Terre wallonne (C-321/18, EU:C:2019:484, t. 34.)

[28] Presuda Suda od 7. lipnja 2018., Inter-Environnement Bruxelles i dr. (C-671/16, EU:C:2018:403, t. 38. do 40.)

[29] Kao što to osobito proizlazi iz članka 2 stavka 7 Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, potpisane u Espouu (Finska) 26. veljače 1991.

zakonske ovlasti, u svojstvu izvršne vlasti belgijske savezne jedinice. Usto, okružnicu kojom se nastoji stvoriti okvir diskrecijske ovlasti nadležnih tijela također je donijela flamanska vlada i njome se – njihovom razradom ili odstupanjem od njih – mijenjaju odredbe tog dekreta, podložno provjeri nacionalnog suda kad je riječ o njezinoj točnoj pravnoj prirodi i detaljnom sadržaju. Sud je stoga zaključio da su dekret i – podložno tim provjerama – okružnica obuhvaćeni pojmom „planovi i programi”, s obzirom na to da ih treba smatrati „propisanima” u smislu Direktive 2001/42. Kao drugo, kad je riječ o tome je li dekret i okružnicu trebalo podvrgnuti procjeni učinaka na okoliš primjenom Direktive 2001/42 zbog toga što bi mogli imati značajne učinke na okoliš, Sud je presudio da su učinci ovih akata – koji sadržavaju različite odredbe o izgradnji i korištenju vjetroelektrana- na okoliš nesporni. Dodatno Sud je objasnio da takvo tumačenje ne može biti dovedeno u pitanje posebnom pravnom prirodom okružnice.

Kao treće i posljednje, kad je riječ o mogućnosti održavanja učinaka tih akata i dozvole donesenih povredom Direktive 2001/42, Sud je podsjetio na to da su države članice dužne ukloniti nezakonite posljedice takve povrede prava Unije. Sud je utvrdio da u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku nacionalni sud može održati učinke dekreta i okružnice, kao i dozvole izdane na njihovoj osnovi, samo ako mu to dopušta nacionalno pravo u okviru spora koji je pred njim pokrenut i pod pretpostavkom da bi poništenje te dozvole moglo imati značajne posljedice na opskrbu električnom energijom – u ovom slučaju u Belgiji – i to samo u vremenu koje je nužno potrebno za ispravljanje te nezakonitosti, što, prema potrebi, treba procijeniti nacionalni sud.

...

Presudom u predmetu C-36/20 PPU *Ministerio Fiscal* (tijelo koje može zaprimiti zahtjev za međunarodnu zaštitu), donesenoj 25. lipnja 2020. u okviru hitnog prethodnog postupka (PPU), Sud je presudio da je istražni sudac pred kojim se vodi postupak radi odlučivanja o zadržavanju državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi u državi jedno od „drugih tijela” u smislu članka 6 stavka 1 drugog podstavka Direktive 2013/32^[30] (u daljnjem tekstu: Direktiva o postupcima) koja mogu zaprimati zahtjeve za međunarodnu zaštitu, ali nisu nadležna na temelju nacionalnog prava za njihovo evidentiranje. U tom pogledu, Sud je utvrdio da sudska tijela koja moraju odlučiti o zadržavanju državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi u državi, mogu zaprimiti zahtjev za međunarodnu zaštitu te dotičnu osobu moraju obavijestiti o konkretnim načinima podnošenja takvog zahtjeva. Sud je također presudio da nemogućnost pronalaženja smještaja u humanitarnom prihvatnom centru ne može opravdati zadržavanje podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

Dana 12. prosinca 2019. španjolska tijela za spašavanje na moru zaustavila su čamac koji je prevezio 45 državljana trećih zemalja, među kojima i osobu V.L. koja je malijski državljanin, blizu otoka Gran Canaria (Španjolska) na koji su navedeni državljanin iskrčani. Sljedećeg dana upravno tijelo naložilo je udaljavanje tih državljana i Juzgado de Instrucción nº 3 de San Bartolomé de Tirajana (istražni sud br. 3 u San Bartoloméu u Tirajani, Španjolska) podnijelo je zahtjev za smještaj u ustanovu za zadržavanje. Nakon što ju je taj sud obavijestio o njezinim pravima, osoba V.L. obavijestila je potonji o svojoj namjeri da zatraži međunarodnu zaštitu. Zbog manjka smještaja u humanitarnom prihvatnom centru, isti je sud naložio da se osobu V.L. smjesti u ustanovu za zadržavanje za strance u kojoj se trebalo postupati s njezinim zahtjevom za međunarodnu zaštitu. Osoba V.L. stoga je pred navedenim sudom podnijela žalbu protiv odluke o njezinu zadržavanju jer nije u skladu s Direktivom o postupcima i Direktivom 2013/33^[31] (u daljnjem tekstu: Direktiva o prihvatu).

[30] Direktiva 2013/32/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite (SL 2013., L 180, str. 60.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 12., str. 249.)

[31] Direktiva 2013/33/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o utvrđivanju standarda za prihvata podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu (SL 2013., L 180, str. 96.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 137.)

U okviru tog žalbenog postupka, taj je sud uputio Sudu zahtjev za prethodnu odluku osobito u vezi s pitanjem je li on obuhvaćen pojmom „druga tijela” u smislu članka 6 stavka 1 podstavka 2 Direktive o postupcima i, prema tome, može li zaprimiti zahtjeve za međunarodnu zaštitu. Također je pitao Sud o zakonitosti zadržavanja osobe V.L.

Kao prvo, Sud je pojasnio da doslovno tumačenje pojma „drugih tijela za koja je vjerojatno da za primaju [zahtjeve za međunarodnu zaštitu]” u smislu te odredbe, a osobito izbor pridjeva „druga”, svjedoči o želji zakonodavca Unije da zadrži široko poimanje tijela koja, iako nisu nadležna za evidentiranje takvih zahtjeva, ipak potonje mogu zaprimiti. Taj izraz stoga može obuhvatiti i upravna i sudska tijela. Taj je zaključak potkrijepljen kontekstualnim tumačenjem navedene odredbe. Naime, jedan od ciljeva Direktive o postupcima je osiguranje učinkovitog pristupa, odnosno što je moguće lakšeg pristupa postupku dodjele međunarodne zaštite, te bi zabrana sudskom tijelu da zaprimi zahtjeve za međunarodnu zaštitu onemogućila ostvarivanje tog cilja. Osobito kad je riječ o vrlo brzim postupcima, u kojima saslušanje podnositelja zahtjeva od strane suda može biti prva prilika pozivanja na pravo podnošenja takvog zahtjeva. Sud je stoga zaključio da je istražni sudac pred kojim se vodi postupak radi odlučivanja o zadržavanju državljanina treće zemlje koji nezakonito boravi u toj državi s namjerom njegova prisilnog udaljenja ili vraćanja, jedno od „drugih tijela” koja mogu zaprimati zahtjeve za međunarodnu zaštitu.

Kao drugo, Sud je razmotrio obveze takvog istražnog suca u svojstvu „drugog tijela”. Utvrdio je da iz članka 6 stavka 1 drugog i trećeg podstavka Direktive o postupcima proizlazi, s jedne strane, da je taj sud dužan podnositeljima zahtjeva za međunarodnu zaštitu pružiti informacije o konkretnim načinima podnošenja takvog zahtjeva. Stoga taj sud postupa u skladu sa zahtjevima te direktive kada preuzima inicijativu obavijestiti državljanina treće zemlje o pravu da zatraži međunarodnu zaštitu. S druge strane, kada je državljanin izrazio svoju namjeru da podnese takav zahtjev pred istražnim sucem, potonji mora prosljediti spis tijelu nadležnom za evidentiranje navedenog zahtjeva kako bi taj državljanin treće zemlje mogao koristiti materijalne uvjete prihvata i zdravstvene skrbi predviđene člankom 17 Direktive o prihvatu.

Kao treće, Sud je ispitao usklađenost zadržavanja osobe V.L, s direktivama o postupcima i o prihvatu. Najprije je istaknuo da iz tih direktiva proizlazi da treba zadržati široko shvaćanje pojma „podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu”, tako da državljanin treće zemlje to svojstvo stječe od trenutka podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, a koje podnošenje na zahtijeva nikakvu administrativnu formalnost. Izražavanje želje da zahtijeva međunarodnu zaštitu pred „drugim tijelom”, kao što je to istražni sudac, dovoljno je da se toj osobi dodijeli status podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Slijedom toga, Sud je istaknuo da su od dana kada je osoba V.L. podnijela svoj zahtjev za međunarodnu zaštitu uvjeti njezina zadržavanja bili uređeni člankom 26 stavkom 1. Direktive o postupcima i člankom 8 stavkom 1 Direktive o prihvatu. Iz zajedničkog tumačenja tih odredbi proizlazi da države članice ne smiju zadržati osobu samo zato što je podnositelj zahtjeva za međunarodnu zaštitu i da razlozi i uvjeti zadržavanja kao i jamstva dana zadržanim podnositeljima zahtjeva moraju biti u skladu s Direktivom o prihvatu. Međutim, budući da se u članku 8 stavku 3 prvom podstavku potonje direktive iscrpno navode različiti razlozi koji mogu opravdati zadržavanje i da nemogućnost pronalaženja smještaja u humanitarnom prihvatnom centru za podnositelja zahtjeva za međunarodnu zaštitu nije jedan od šest razloga zadržavanja navedenih u toj odredbi, zadržavanje osobe V.L. u ovom je slučaju bilo protivno zahtjevima Direktive o prihvatu.

...

U presudi Alianța pentru combaterea abuzurilor (C-88/19) od 11. lipnja 2020. godine, SEU je odlučio o teritorijalnom području primjene sustava stroge zaštite određenih životinjskih vrsta, koji je pred-

viđen člankom 12 stavkom 1 Direktive 92/43 o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore^[32] (u daljnjem tekstu: Direktiva o staništima). U tom pogledu Sud je potvrdio da je taj sustav stroge zaštite predviđen za vrste koje su navedene u Prilogu IV. točki (a) navedenoj direktivi, poput vuka, također primjenjiv na primjerke koji napuste svoje prirodno stanište i nalaze se u područjima ljudskih naselja. Prema tom shvaćanju, hvatanje i prijevoz vuka pronađenog u mjestu mogu se opravdati samo ako su predmet odstupanja koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo.

Osoblje udruge za zaštitu životinja zajedno s veterinarom je 2016. godine bez prethodnog odobrenja uhvatilo i prevezlo vuka koji se zadržavao na mjestu stanovanja mještanina jednog rumunjskog mjesta koje se nalazi između dvaju velikih područja zaštićenih na temelju Direktive o staništima. Međutim, prijevoz uhvaćenog vuka u prirodni rezervat nije se odvijao kako je bilo predviđeno te je vuk uspio pobjeći u okolnu šumu. Podnesena je kaznena prijava zbog kaznenih djela povezanih s hvatanjem i prijevozom vuka u lošim uvjetima. U okviru tog kaznenog postupka sud koji je uputio zahtjev pita se primjenjuju li se zaštitne odredbe Direktive o staništima na hvatanje divljih vukova na periferiji aglomeracije ili na području teritorijalne upravne jedinice.

Sud je najprije podsjetio na to da članak 12 stavak 1 točka (a) Direktive o staništima nalaže državama članicama da poduzmu sve potrebne mjere za uspostavu sustava stroge zaštite zaštićenih životinjskih vrsta, „u njihovom prirodnom arealu”, zabranjujući sve oblike namjernog hvatanja ili ubijanja primjeraka tih vrsta „u divljini”. Kad je riječ o teritorijalnom području primjene te zabrane namjernog hvatanja ili ubijanja, Sud je naveo da je u pogledu zaštićenih životinjskih vrsta koje su, poput vuka, široko rasprostranjene, pojam „prirodni areal” širi od zemljopisnog područja u kojem postoje fizički ili biološki čimbenici bitni za njihov život i razmnožavanje i da, prema tome, odgovara zemljopisnom području na kojem predmetna vrsta boravi, odnosno na kojem se ona rasprostranjuje u okviru svojeg prirodnog ponašanja. Iz toga proizlazi da zaštita predviđena člankom 12 stavkom 1 Direktive o staništima ne sadržava ograničenja ili granice tako da se ne može smatrati da je divlji primjerak zaštićene životinjske vrste koji se nalazi u blizini područja ljudskog naselja ili unutar njih, koji prelazi takva područja ili se hrani resursima koje je proizveo čovjek, životinja koja je napustila svoj „prirodni areal”. Takvo tumačenje potvrđuje definicija iz članka 1 stavka 1 točke (f) Konvencije o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja^[33], prema kojoj pojam „područje rasprostranjenja” vrste uzima u obzir sve vrste područja koje ta vrsta prelazi.

Stoga prema mišljenju Suda, tekst članka 12 stavka 1 točke (a) Direktive o staništima, koji zabranjuje namjerno hvatanje ili ubijanje primjeraka zaštićenih vrsta „u divljini” ne dopušta da se iz područja zaštite te odredbe isključe područja ljudskih naselja. Upotrebom riječi „u divljini” samo se pojašnjava da se zabrane predviđene tom odredbom ne primjenjuju nužno na primjerke koji su predmet zakonitog oblika zatočeništva. Sud je utvrdio da se obveza stroge zaštite zaštićenih životinjskih vrsta primjenjuje na sve „prirodne areale” tih vrsta, bilo da se one nalaze u svojem prirodnom staništu, područjima očuvanja ili u blizini ljudskih naselja.

Kad je riječ o upravljanju situacijama koje mogu nastati ako dođe do kontakta primjerka zaštićene životinjske vrste s ljudima ili njihovom imovinom, Sud je podsjetio na to da je na državama članicama da donesu potpun zakonodavni okvir, koji u skladu s člankom 16 stavkom 1 točkama (b) i (c) Direktive o staništima može obuhvaćati mjere za sprečavanje ozbiljne štete, posebno na usjevima i stoci ili mjere donesene u interesu javnog zdravlja i javne sigurnosti ili zbog ostalih imperativnih

[32] Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14.)

[33] Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja, potpisana u Bonnu 23. lipnja 1979. i sklopljena u ime Zajednice Odlukom Vijeća 82/461/EEZ od 24. lipnja 1982. (SL 1982., L 210, str. 10.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 16., str. 20.)

razloga prevladavajućeg javnog interesa, uključujući interese socijalne ili gospodarske prirode. Tako je Sud potvrdio da se hvatanje i prijevoz primjerka zaštićene životinjske vrste, poput vuka, mogu provesti samo u okviru odstupanja koje je odobrilo nadležno nacionalno tijelo na temelju članka 16 stavka 1 točaka (b) i (c) Direktive o staništima, a koje se osobito temelji na javnoj sigurnosti.

...

Presudom u predmetu C-507/18 NH/Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford od 23. travnja 2020. godine Sud je presudio da su izjave koje je dala osoba tijekom audiovizualne emisije, prema kojima ona nikada ne bi zaposlila niti u svojem poduzeću radila s osobama određene spolne orijentacije, obuhvaćene materijalnim područjem primjene Direktive 2000/78^[34] (u daljnjem tekstu: Direktiva o zabrani diskriminacije) i, konkretnije, izrazom „uvjet[i] za pristup zapošljavanju [...] ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja” u smislu članka 3 stavka 1 točke (a) te direktive, čak i ako u trenutku kada su te izjave dane nije bio u tijeku niti je bio planiran ikakav postupak zapošljavanja, pod uvjetom, međutim, da veza između navedenih izjava i uvjeta za pristup zapošljavanju ili uvjeta za obavljanje zanimanja u tom poduzeću nije hipotetska. Sud je ustanovio da se u takvom slučaju nacionalnim pravom može predvidjeti da udruženje ima pravo pokrenuti sudski postupak radi naknade štete čak i ako oštećenik nije odrediv.

U predmetnom slučaju odvjetnik je prilikom intervjua u sklopu radijske emisije izjavio da u svojem odvjetničkom uredu ne želi raditi s homoseksualnim osobama niti ih zaposliti. Smatrajući da njegove izjave čine diskriminatorno postupanje na temelju spolne orijentacije radnika, odvjetničko udruženje koje se bavi pružanjem pravne pomoći radi zaštite prava lezbijki, gejeva, biseksualaca, transrodnih i interseksualnih osoba (LGBTI) pokrenulo je protiv njega sudski postupak radi naknade štete. Budući da je tužba prihvaćena u prvom stupnju i da je presuda potvrđena u žalbenom postupku, odvjetnik je protiv presude donesene u žalbenom postupku podnio žalbu u kasacijskom postupku pred Corteom suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud, Italija). Potonji je stoga Sudu postavio prethodno pitanje, među ostalim, o tumačenju izraza „uvjet[i] za pristup zapošljavanju [...] ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja” u smislu Direktive o zabrani diskriminacije.

Nakon što je podsjetio na to da taj izraz zahtijeva autonomno i ujednačeno tumačenje te da se ne može usko tumačiti, Sud ga je protumačio upućujući na svoju presudu Asociația Accept^[35]. Tako je Sud, među ostalim, naglasio da su izjave koje upućuju na postojanje homofobne politike zapošljavanja obuhvaćene izrazom „uvjet[i] za pristup zapošljavanju [...] ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja” čak i ako potječu od osobe koja nije pravno ovlaštena zapošljavati, pod uvjetom da veza između tih izjava i poslodavčeve politike zapošljavanja nije hipotetska. Postojanje takve veze nacionalni sudovi trebaju ocijeniti na temelju svih okolnosti u kojima su dane navedene izjave. U tom su pogledu osobito relevantni status osobe i svojstvo u kojem je dala izjave, iz kojih mora proizlaziti da ta osoba ima odlučujući utjecaj na poslodavčevu politiku zapošljavanja ili se može smatrati da ima takav utjecaj. Nacionalni sudovi također moraju uzeti u obzir prirodu i sadržaj predmetnih izjava kao i kontekst u kojem su one dane, osobito jesu li javne ili privatne naravi.

Prema mišljenju Suda, činjenica da tumačenje izraza „uvjet[i] za pristup zapošljavanju [...] ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja” može dovesti do mogućeg ograničenja pri ostvarivanju slobode izražava-

[34] Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja (SL 2000., L 303, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 69. i ispravak SL 2020., L 63, str. 9.). Tom se direktivom u području na koje se ona odnosi provodi opće načelo nediskriminacije koje je potvrđeno u članku 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

[35] Presuda Suda od 25. travnja 2013., Asociația Accept (C-81/12, Priopćenje za medije br. 52/13)

nja ne dovodi u pitanje to tumačenje. Sud je u tom pogledu podsjetio na to da sloboda izražavanja nije apsolutno pravo i da njezino ostvarivanje može biti ograničeno, pod uvjetom da su ta ograničenja predviđena zakonom i da poštuju bit tog prava kao i načelo proporcionalnosti. To načelo podrazumijeva provjeru jesu li ta ograničenja nužna te odgovaraju li doista ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba. U ovom slučaju ti su uvjeti ispunjeni, s obzirom na to da ograničenja izravno proizlaze iz Direktive o zabrani diskriminacije i primjenjuju se isključivo radi postizanja njezinih ciljeva, odnosno osiguranja načela jednakog postupanja pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja i postizanja visoke razine zaposlenosti i socijalne zaštite. Ograničenja koja proizlaze iz Direktive o zabrani diskriminacije nužna su kako bi se zajamčila prava u području zapošljavanja i obavljanja zanimanja kojima raspolažu osobe na koje se odnosi ta direktiva. Naime, sama bit zaštite koja se navedenom direktivom dodjeljuje u području zapošljavanja i obavljanja zanimanja može postati neostvariva ako izjave obuhvaćene izrazom „uvjet[i] za pristup zapošljavanju [...] ili uvjet[i] za obavljanje zanimanja” u smislu te direktive ne bi bile obuhvaćene njezinim područjem primjene jer su dane u sklopu zabavne audiovizualne emisije ili zato što je osoba koja ih je dala njima izrazila svoj osobni stav.

Naposljetku, Sud je presudio da se Direktivi o zabrani diskriminacije ne protivi talijanski propis na temelju kojeg udruženje odvjetnika čiji je statutarni cilj pružanje pravne pomoći osobama određene spolne orijentacije te promicanje kulture i poštovanja prava te kategorije osoba automatski ima, zbog tog cilja i neovisno o svojoj mogućoj profitnoj osnovi poslovanja, aktivnu procesnu legitimaciju za pokretanje postupka pred sudom radi provedbe obveza iz Direktive i, ovisno o slučaju, dobivanja naknade štete, u slučaju postupanja koje u smislu navedene direktive može činiti diskriminaciju navedene kategorije osoba i ako oštećenik nije odrediv.

Sud je u tom pogledu pojasnio da, iako se Direktivom ne nalaže priznavanje takvog svojstva udruženju poput onoga o kojem je riječ u glavnom postupku ako se ne može odrediti oštećenik, njome se predviđa mogućnost da države članice donose ili zadrže odredbe koje su povoljnije za zaštitu načela jednakog postupanja od onih koje ona sadržava. Stoga je na državama članicama koje su tako postupile da odluče pod kojim uvjetima udruženje može pokrenuti sudski postupak radi utvrđenja postojanja diskriminacije i njezina sankcioniranja. Na njima je da utvrde, među ostalim, treba li profitni ili neprofitni cilj udruženja utjecati na ocjenu njegove aktivne procesne legitimacije u tom smislu i pojasne doseg tako pokrenutog postupka, osobito sankcija koje se mogu izreći njegovim okončanjem, pri čemu te sankcije moraju, u skladu s člankom 17 Direktive o zabrani diskriminacije, biti učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće, uključujući u slučajevima kad oštećenik nije odrediv.